

OBRAZEK (50) *sb m*

o oraz e jasne, a pochylone (w tym 1 r. błędne znakowanie).

sg *N* obrazek (10). ◇ *G* obrazka (2). ◇ *D* obrazkowi (2). ◇ *A* obrazek (4). ◇ *I* obrazkiem (2); -em (1), -(e)m (1). ◇ *L* obrazku (1). ◇ *pl N* obrazki (5). ◇ *G* obrazk(o)w (7). ◇ *D* obrazk(o)m (4). ◇ *A* obrazki (8). ◇ *I* obrazkami (2) *RejZwierz*, *RejKup*, obrazki (2) *RejAp*, *RejZwierc* -ami (1), -(a)mi (1). ◇ *L* obrazkoch (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVII – XVIII w.*

Dem. od „obraz” (50) :

1. *Mały obraz albo pieszczotliwie o malowidle lub rzeźbie; imaguncula Mącz, Calep, Cn; sigillum Mącz, Cn; iconcula Mącz; imago Modrz; icuncula, oscillum, sigillaria, tabella Cn (48) : RejZwierz 106v, 134v; Mącz 164a, 165d; CzechEp 164; Calep 506a; [tabliczki ku wymazowaniu obrazkow Cresc 1571 475].*

W połączeniu szeregowym (1): Nošili [*Nigryte*] też *fkorki koczące/ Káftoreum álbo Muřzkat/ y ine rzeczy: bráli od nas zálie nože/ igły/ źwierciádłá/ dzwonki/ obrařki/ fklenice opráwione ochędoźnie/ y ine rzeczy ktorých tám nie mářz. BielKron 451v.*

Zwrot: »obrazkiem [co] ozdobić« (1): w *Krąkowie drugi raz ią [Rozmowę Źurowską] Drukowano/ y Obrąřkiem ią ozdobióno/ któręý QVINCUNX imię dano. OrzQuin B3v.*

Wyrażenia: »mały obrazek« (2): *Econcula, vel Iconcula, Máły obrazek. Mącz 99c, 392a.*

»obrazek (jest) (wy-, na)malowany« [szyk 3:1] (4): *FalZioł V 23b; Pátrźże ná potrzářki rozliczne/ pátrź ná pozłotki/ ná fářby/ ná máłowánia dziwne á řnadźby ich mogł nie zwác potráwámi/ ále obrařki iákimi máłowánemi. RejZwierc 58v, 41; iáko gdyby kto dwá kubki drzewiáne/ to ieřt/ iednákiey máterey/ y iednákiey formy wyřtáwiwřzy chćiał to mieć/ źeby ieden znich był waźnieyřzy/ źe ná niem co chędogiego nápiřano/ álbo obrazek ořbliwy námálowano [aut imagine aliqua singulari] chęgoby drugi kubek niemiał ModrzBaz 42.*

»obrazek na papierze« (1): *Przyřzli potým nářzy do inego wyřpu/ gđzie tám byli wdźięcznie od ludźi przyięci/ y czynili řnimi frymářki/ to ieřt/ zá ieden obrazek ná pápierce álbo thákiewicz/ dzwonek wźięł kilka grzywien Pereł BielKron 447v.*

»obrazek srebrny« (2): *Obrazek káźdy/ zwářszá řrebrny. RejZwierz 106v, bbv.*

»obrazek wyrzezany; [wyrzezowanie obrazkow]« [szyk 1:1] (1): *Plutealis, et hoc pluteale, vnde sigilla plutealia, id est imagunculae pluteis, id est tabulis inclusae, Obraski ná tablicách wyrzezáne/ álbo zámknione. Mącz 307c; [tabliczki ku wyrzezowaniu obrazkow Cresc 1571 457].*

W przen (1) :

Wyrażenie: »obrazek malowany« (1): *Pátrźże przywitánia ich [krakowianek]/ pátrźże też y chodu/ Niechce ręki wyćiągnąć/ iź wielkiego rodu. Kóřztownie ieřt vbrána/ kóřztownie záwita/ Obrazek málowány/ mácuźká wryřta. BielRozm 26.*

a. *O przedmiocie kultu religijnego; iron. (29) :* *BielKron 453v; nie řtáwiákci ten řwieczek/ áni obrařkow po řćianach wieřzał/ nie wołáci gromnice RejPos 355v.*

obrazek czyj [w tym: *pron poss* (3), *G sb* (1)] (4): A to iuż pewnie wiedz/ iż iey dáleko wdzyęcznieyszą thym poślugę vczyniřz/ niżlibyś tyfiąc świeczek pořtáwił przed obrařkiem iey [Maryi Panny] *RejPos* 306v, 209v [2 r.]. Cf »świętego obrazek«.

W *połączeniach szeregowych* (8): *RejKup* m6v; *RejAp* 152v, 160; A řtądże był podobno y ten obyczay powřtał potym/ iż fie byli ięli dzwonow/ ořtarzow/ obrařkow/ kámieni/ y inych rzeczy kořcielnych krzćić y máłćiami mázác *RejPos* 348v, 119, 350v; AZażby to nie lepřza byłá chwałá Páńřkiewy zwirzchnořci [...] áby ty niepotrzebne kropidłá/ kádzidłá/ dzwonki/ obrařki dármo řtoiące [...] iżby to było obroczo no ná odkupienie tey niewinney krwi *RejZwierc* 186v; *ReszHoz* 120.

Zwroty: »dutkować przed obrazki« (1): kto řmie powiedác Iż ia řtoię przy kořciele/ iż ia řtoię przy polluřzeńřtwie/ á on biega/ á on dutkuie przed obrařki/ przed goleniami řprochniáły mi/ przed kámyki *RejAp* 160.

»obrazkom się kłaniać« (2): Czemużeś tego zápomniáł moy miły Zácháriařzu nas náuczyć/ ábychmy řuřzyli/ ábychmy po odpuřciach biegiáli/ ábychmy fie obrařkom kłániáli *RejPos* 298v, 209v.

»obrazki lizać; lizanie obrazkow« (1;1): iefzczę to bych pánu řwemu przypomniał [...] áby był řtáteczenie nabożnym/ bez owego bořzkowánia/ á lizánia obrařkow *GórnDworz* Hh6v; *RejPos* 341v.

»do obrazkow się obiecować« (1): Też tu nie mowi Prorok/ ktho będzie kurzył/ kropił/ kádził/ řwiczki řtháwiáł/ do obrařkow fie obiecował/ iż będzie w obronie Páńřkiewy *RejAp* 6v.

Wyrażenia: »obrazek osoby« (1): mężá tego [řw. *Symeona*] Rzymiánie ták vwielbiáią/ iřz y powářřtátách rzemieřniczych obrařki mále ořoby iego řtáwią. *SkarŻyw* 29.

»strugany obrazek« (1): A my nędzni Krzeřćiáni práwiechmy iáko plewy młóćili [...] drugi wtorki á řoboty řuřzył: drugi řtrugány iáki obrazek kupił/ y ná ořtarzu pořtáwił/ á řwiczkę przed nim *RejPos* 327.

»świętego obrazek« (1): Sam wielki kniáz řiedziáł ná Stolicy przy řćienie chędogo przypráwione y w lewey ręce dźierzał lařkę ná ktorey krzyżyk zwierzchu [...] á nád nim wiřiał iákiegoř Świętego obrazek *BielKron* 435.

α. *Bożek pogański; idolum PolAnt* (9) : Rachel pokrádłá obrařki oycá řwego. *BibRadz Gen* 31/19, *Gen* 31/34, 35; [w kraju *Sagres*] ludźie mieli ryte y rzázáne obrázy modłow řwoich/ á niřli ktory řnich iadł álbo pił/ dał pierwey obrařkowi řwoiemu ięść. *BielKron* 452v, 98; Terářim były v pogan obrařki z ktorych przyřzle rzeczy vgádywáli/ iáko dziř Ářtrolábia. *BudBib* I 465 marg.

Zwrot: »obrazkom się kłaniać« (1): Żydowie piřzą iż go [*Izaaka*] náuczał Hizmáel obrářkom fie kłániác nálepiwřzy ich z błotá. *BielKron* 12v.

Szeregi: »báľwanek albo obrazek« (1): Iozyařz [...] w domiech z ořobná řzukał by kto kędy iákiego báľwánka álbo obrařká táiemnie nie záchował. *BielKron* 90v.

»řłup albo obrazek« (1): rozumiełi [řrecy] iż to ięř drewno/ kámięń/ fárbá/ ále mni máli Bogá vbłágác przez ten řłup álbo obrazek/ gdzye im czáři przez nie odpowiędź dawáli. *BielKron* 98.

2. *Dziecinna zabawka* (2) : *Crepundia*, Málych dziatek vpominki które brzmią á któremi dziecy bywáją vtulone/ yáko řá wilcze zęby/ korale/ obraski et huiusmodi similia *Mqcz* 68b; *Nugivendus*, Łáęcny Kramářzik/ Ten zwłářzczá który łátki/ Obraski/ Barwki/ Dziećinne á niewieřcie rzeczy w řwym kramie ma. *Mqcz* 252d.

Synonimy: **1.a.a.** *bałwanek; bożek, strugalek.*

Cf **OBRAZKI**

JB